

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 31.7.2015 r.
COM(2015) 373 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**w sprawie gwarancji pokrytych z budżetu ogólnego
Sytuacja na dzień 31 grudnia 2014 r.**

{SWD(2015) 148 final}

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	3
2.	Operacje objęte gwarancją budżetową UE	3
3.	Rozwój operacji objętych gwarancją	5
3.1.	Operacje, którymi zarządza bezpośrednio Komisja.....	6
3.1.1.	Europejski mechanizm stabilizacji finansowej	6
3.1.2.	Instrument wsparcia bilansu płatniczego	7
3.1.3.	Pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej.....	7
3.1.4.	Pożyczki Euratomu	8
3.2.	Rozwój operacji finansowania zewnętrznego EBI	9
4.	Ryzyko objęte gwarancją budżetową UE	9
4.1.	Definicja ryzyka	9
4.2.	Łączna struktura ryzyka	10
4.3.	Roczny poziom ryzyka objętego gwarancją budżetową UE.....	10
4.3.1.	Ryzyko związane z państwami członkowskimi	11
4.3.2.	Ryzyko związane z państwami trzecimi	13
5.	Uruchomienie gwarancji i rozwój sytuacji funduszu.....	14
5.1.	Uruchomienie gwarancji	14
5.1.1.	Płatności ze środków gotówkowych	14
5.1.2.	Płatności z budżetu UE	14
5.1.3.	Przypadki uruchomienia funduszu i odzyskiwanie płatności	14
5.2.	Rozwój sytuacji funduszu	15

1. WPROWADZENIE

Celem niniejszego sprawozdania jest monitorowanie ryzyka kredytowego ponoszonego przez budżet UE w związku z gwarancjami i pożyczkami udzielonymi przez Unię Europejską bezpośrednio bądź pośrednio w ramach gwarancji udzielonych dla działań EBI z zakresu finansowania projektów poza granicami Unii.

Niniejsze sprawozdanie złożono zgodnie z art. 149 rozporządzenia finansowego¹, które zobowiązuje Komisję do corocznego składania Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdań dotyczących gwarancji budżetowych UE oraz związanego z nimi ryzyka².

Struktura sprawozdania jest następująca: w sekcji 2 przypomniano kluczowe zagadnienia dotyczące operacji objętych gwarancją budżetową UE; przedstawiono również kilka innych dodatkowych mechanizmów zarządzania kryzysowego, które nie wiążą się z żadnym ryzykiem dla budżetu UE. W sekcji 3 przedstawiono rozwój operacji objętych gwarancją. Następnie w sekcji 4 podkreślono główne ryzyka objęte gwarancją budżetową UE, a w sekcji 5 przedstawiono sposób uruchamiania gwarancji oraz rozwój Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych („fundusz”)³.

Uzupełnieniem niniejszego sprawozdania jest dokument roboczy służb Komisji („dokument roboczy”) zawierający szereg szczegółowych tabel i uwag wyjaśniających. Przetawiono w nim również analizę makroekonomiczną państw korzystających z pożyczek lub gwarancji UE, które stanowią znaczną część ekspozycji funduszu.

2. OPERACJE OBJĘTE GWARANCJĄ BUDŻETOWĄ UE

Ryzyko objęte gwarancją budżetową UE wynika z różnych operacji pożyczkowych i gwarancyjnych, które można podzielić na dwie kategorie:

- pożyczki przyznawane przez Unię Europejską w związku z celami makroekonomicznymi, tj. pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej⁴ udzielane państwom trzecim, pożyczki na cele pomocy w zakresie bilansu płatniczego⁵ stanowiące wsparcie dla państw członkowskich nienależących do strefy euro, które zmagają się z trudnościami w zakresie bilansu płatniczego, oraz pożyczki udzielane w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej⁶ stanowiące wsparcie dla wszystkich państw członkowskich zmagających się z poważnymi trudnościami gospodarczymi i finansowymi spowodowanymi przez wyjątkowe okoliczności pozostające poza ich kontrolą lub poważnie zagrożonych wystąpieniem tych trudności, pożyczki te są zazwyczaj uruchamiane wspólnie ze wsparciem finansowym ze strony Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW);

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz.U. L 298 z 26.10.2012, s. 1).

² Poprzednie sprawozdanie w sprawie gwarancji pokrytych z budżetu według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. zawarte jest w dokumentach COM(2014) 540 final i SWD(2014) 269 final.

³ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 480/2009 z dnia 25 maja 2009 r. ustanawiające Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych (wersja ujednolicona) („rozporządzenie w sprawie funduszu gwarancyjnego”) (Dz.U. L 145 z 10.6.2009, s. 10).

⁴ Pomoc makrofinansowa może również przyjąć formę dotacji udzielanych państwom trzecim.

⁵ Rozporządzenie Rady (WE) nr 332/2002 z dnia 18 lutego 2002 r. ustanawiające instrument średnioterminowej pomocy finansowej dla bilansów płatniczych państw członkowskich (Dz.U. L 53 z 23.2.2002, s. 1).

⁶ Rozporządzenie Rady (UE) nr 407/2010 z dnia 11 maja 2010 r. ustanawiające europejski mechanizm stabilizacji finansowej (Dz.U. L 118 z 12.5.2010, s. 1).

- pożyczki na cele mikroekonomiczne, tj. pożyczki Euratomu oraz – przede wszystkim – operacje finansowania prowadzone przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) w państwach trzecich („operacje finansowania zewnętrznego EBI”) objęte gwarancją UE⁷.

Objęte gwarancją operacje finansowania zewnętrznego EBI, pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej i pożyczki Euratomu udzielane państwom trzecim są od 1994 r. objęte funduszem, natomiast ryzyko pożyczek na cele pomocy w zakresie bilansu płatniczego, pożyczek w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej i pożyczek Euratomu dla państw członkowskich jest bezpośrednio objęte gwarancją budżetową UE.

Fundusz pokrywa straty wynikające z niespłaconych pożyczek i gwarancji pożyczkowych udzielonych państwom trzecim lub na projekty realizowane w państwach trzecich. Został on ustanowiony w celu:

- stworzenia „bufora płynności” pozwalającego uniknąć uruchamiania środków budżetowych UE za każdym razem, gdy dochodzi do niespłacenia gwarantowanej pożyczki lub opóźnionej płatności związanej z taką pożyczką oraz
- stworzenia instrumentu dyscypliny budżetowej poprzez ustanowienie ram finansowych na potrzeby rozwoju polityki UE w zakresie gwarancji dla pożyczek udzielanych przez Komisję i EBI państwom trzecim⁸.

Jeżeli państwa trzecie stają się państwami członkowskimi, pożyczki, które są im udzielane, przestają być pokrywane przez fundusz i ryzyko z nimi związane jest objęte gwarancją budżetową UE. Fundusz jest finansowany z budżetu UE i jego środki muszą być utrzymywane na określonym poziomie, stanowiącym ustalony odsetek łącznej kwoty pozostających do spłaty zobowiązań wynikających z gwarantowanych przez fundusz pożyczek i gwarancji pożyczkowych. Odsetek ten, który określa się jako kwotę docelową, wynosi obecnie 9 %⁹. Jeżeli zasoby funduszu okażą się niewystarczające, wówczas konieczne środki pochodzić będą z budżetu UE.

Inne mechanizmy zarządzania kryzysowego, które nie są pokrywane z budżetu UE

W odpowiedzi na kryzys ustanowiono kilka innych mechanizmów, które jednak *nie* wiążą się z żadnym ryzykiem dla budżetu UE:

- *instrument pożyczkowy na rzecz Grecji*¹⁰, finansowany w formie pożyczek dwustronnych udzielanych Grecji przez pozostałe państwa członkowskie strefy euro i centralnie administrowany przez Komisję;
- *Europejski Instrument Stabilności Finansowej (EFSF)*¹¹: EFSF został utworzony przez państwa członkowskie należące do strefy euro jako tymczasowy mechanizm pomocy w

⁷ Odniesienia do podstaw prawnych zostały wymienione w załączniku do tabeli A3 w dokumencie roboczym służb Komisji.

⁸ Choć w ostatecznym rozrachunku ryzyko zewnętrzne objęte jest gwarancją budżetową UE, to Fundusz Gwarancyjny stanowi instrument chroniący budżet UE przed ryzykiem niespłacenia pożyczki. Najnowsze roczne sprawozdanie dotyczące funduszu i zarządzania nim zawarte jest w dokumencie COM(2014) 463 final oraz towarzyszącym mu dokumencie roboczym służb Komisji (SWD(2014) 241 final). Przewiduje się, że sprawozdanie dotyczące 2014 r. będzie dostępne najpóźniej w lipcu 2015 r. na stronie internetowej <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.

⁹ Obszerne sprawozdanie dotyczące funkcjonowania funduszu i docelowej kwoty finansowania zawiera dokument COM(2014) 214 final oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji (SWD(2014) 129 final).

¹⁰ Informacje na temat instrumentu pożyczkowego na rzecz Grecji znajdują się na następującej stronie internetowej:
http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/greek_loan_facility/index_en.htm.

¹¹ Informacje na temat EFSF znajdują się na następującej stronie internetowej: <http://www.efsf.europa.eu>

czerwcu 2010 r. w celu zapewniania pomocy finansowej państwom członkowskim należącym do strefy euro w ramach programu dostosowań makroekonomicznych. Traktat o utworzeniu stałego mechanizmu pomocy, czyli Europejskiego Mechanizmu Stabilności (EMS) wszedł w życie dnia 27 września 2012 r. EFSF kontynuuje swoje bieżące programy dla Grecji (wspólnie z MFW i niektórymi państwami członkowskimi) oraz dla Irlandii i Portugalii (wspólnie z MFW, niektórymi państwami członkowskimi i UE/europejskim mechanizmem stabilizacji finansowej¹²), ale od dnia 1 lipca 2013 r. nie angażuje się już w nowe programy finansowania ani nie zawiera nowych umów w sprawie instrumentów pożyczkowych.

– *Europejski Mechanizm Stabilności (EMS)*¹³: EMS stanowi istotny element wszechstronnej strategii UE opracowanej w celu ochrony stabilności finansowej w strefie euro poprzez świadczenie pomocy finansowej państwom członkowskim należącym do strefy euro zmagającym się z trudnościami finansowymi lub zagrożonym tymi trudnościami. EMS jest organizacją międzyrządową powołaną na mocy międzynarodowego prawa publicznego, z siedzibą w Luksemburgu; efektywna zdolność udzielania pożyczek EMS wynosi 500 000 mln EUR.

3. ROZWÓJ OPERACJI OBJĘTYCH GWARANCJĄ

W niniejszej sekcji przedstawiono rozwój operacji objętych gwarancją; po pierwsze tych, którymi zarządza bezpośrednio Komisja, a następnie operacji zarządzanych przez EBI.

Tabela 1: Łączne kwoty pozostające do spłaty objęte gwarancją budżetową UE według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. (w mln EUR)

	Niespłacony kapitał	Naliczone odsetki	Ogółem	%
Państwa członkowskie*				
Euratom	324	1	326	< 1
Pożyczki na cele pomocy w zakresie bilansu płatniczego	8 400	190	8 590	10
EBI	2 315	19	2 334	3
Europejski mechanizm stabilizacji finansowej	46 800	707	47 507	56
Ogółem państwa członkowskie	57 840	917	58 757	69
Państwa trzecie**				

¹² Pożyczki przyznane w ramach UE/europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej objęte są gwarancją budżetową UE.

¹³ Informacje na temat EMS znajdują się na następującej stronie internetowej: <http://esm.europa.eu>.

Pomoc makrofinansowa	1 829	13	1 842	2
Euratom	24	< 1	24	< 1
EBI***	24 431	164	24 595	29
Ogółem państwa trzecie	26 283	178	26 461	31
Ogółem	84 123	1 095	85 218	100
* Ryzyko to jest objęte bezpośrednio gwarancją budżetową UE. Pozycja ta obejmuje również pożyczki Euratomu i pożyczki EBI udzielone państwom przed ich przystąpieniem do UE. ** Ryzyko pokryte przez fundusz. *** Pożyczki będące przedmiotem subrogacji UE po uwzględnieniu niewywiązania się z zobowiązań przez rząd Syrii w odniesieniu do pożyczek udzielonych przez EBI (kwota: 107 mln EUR).				

W tabelach A1, A2a, A2b i A3 w dokumencie roboczym służb Komisji podano bardziej szczegółowe informacje na temat powyższych kwot pozostających do spłaty, zwłaszcza w odniesieniu do pułapów, kwot wypłaconych i poziomów gwarancji.

3.1. Operacje, którymi zarządza bezpośrednio Komisja

3.1.1. Europejski mechanizm stabilizacji finansowej

W swoich konkluzjach z posiedzenia, które odbyło się w dniach 9-10 maja 2010 r., Rada Ecofin przewidziała maksymalny pułap tego mechanizmu w wysokości 60 000 mln EUR¹⁴. Ponadto w art. 2 ust. 2 rozporządzenia Rady (UE) nr 407/2010¹⁵ ustanowiono, że pozostająca do spłaty łączna kwota pożyczek lub linii kredytowych, które mają zostać udzielone przedmiotowemu państwu członkowskiemu ograniczona jest do marginesu dostępnego w ramach pułapu zasobów własnych na środki na płatności.

W następstwie przyjęcia przez Radę decyzji o przyznaniu pomocy finansowej Unii dla Irlandii¹⁶ (do 22 500 mln EUR) i Portugalii¹⁷ (do 26 000 mln EUR), dokonano wypłat w wysokości 22 500 mln EUR na rzecz Irlandii i w wysokości 24 300 mln EUR na rzecz Portugalii.

Rozwój sytuacji w 2014 r.

W marcu 2014 r. wypłacono ostatnią transzę dla Irlandii w kwocie 800 mln EUR, co oznacza osiągnięcie pułapu udzielania pożyczek dla tego państwa.

W przypadku Portugalii kwota 2 200 mln EUR została wypłacona w dwóch transzach. Pozostała kwota 1 700 mln EUR nie zostanie wykorzystana, ponieważ rząd Portugalii nie zwrócił się o jej wypłatę. Ponadto upłynął termin wypłaty.

¹⁴ Por. komunikat prasowy z nadzwyczajnego posiedzenia Rady Ecofin w dniach 9-10 maja 2010 r. (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/114324.pdf).

¹⁵ Rozporządzenie Rady (UE) nr 407/2010 z dnia 11 maja 2010 r. ustanawiające europejski mechanizm stabilizacji finansowej (Dz.U. L 118 z 12.5.2010, s. 1).

¹⁶ Decyzja wykonawcza Rady (2011/77/UE) z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie przyznania Irlandii pomocy finansowej Unii (Dz.U. L 30 z 4.2.2011, s. 348).

¹⁷ Decyzja wykonawcza Rady 2011/344/UE z dnia 17 maja 2011 r. w sprawie przyznania Portugalii pomocy finansowej Unii (Dz.U. L 159 z 17.6.2011, s. 88); zob. również sprostowanie (Dz.U. 178 z 10.7.2012, s. 15).

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. europejski mechanizm stabilizacji finansowej dysponuje kwotą 13 200 mln EUR na wypadek konieczności udzielenia dodatkowej pomocy jakiegokolwiek państwu członkowskiemu należącemu do strefy euro, przy maksymalnym pułapie wynoszącym 60 000 mln EUR¹⁸.

3.1.2. Instrument wsparcia bilansu płatniczego

Unijna średnioterminowa pomoc finansowa w ramach instrumentu wsparcia bilansu płatniczego została ponownie uruchomiona w listopadzie 2008 r., aby pomóc Węgrom – a następnie w styczniu i maju 2009 r. Łotwie i Rumunii – w przywróceniu zaufania rynku. Na te cele przeznaczono łączną kwotę w wysokości 14 600 mln EUR. Z kwoty tej nie wypłacono 1 200 mln EUR ponieważ nie zwrócono się o wypłaty, a termin wypłaty upłynął.

Rozwój sytuacji w 2014 r.

Węgry spłaciły 2 000 mln EUR, a Łotwa – 1 000 mln EUR.

Jeżeli chodzi o Rumunię, w dniu 22 października 2013 r. Rada podjęła decyzję o udostępnieniu Rumunii drugiej zapobiegawczej średnioterminowej pomocy finansowej¹⁹ w wysokości maksymalnie 2 000 mln EUR w formie pożyczki o maksymalnym średnim terminie wymagalności wynoszącym 8 lat. Nie dokonano jeszcze żadnych wypłat, ale instrument może zostać uruchomiony i wnioski o wypłatę można składać do dnia 30 września 2015 r.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. instrument wsparcia bilansu płatniczego dysponuje kwotą 39 600 mln EUR na wypadek konieczności udzielenia dalszej pomocy, przy maksymalnym pułapie wynoszącym 50 000 mln EUR.

Wysokość pozostającej do spłaty kwoty pożyczek udzielonych na cele pomocy w zakresie bilansu płatniczego wzrosła z 11 400 mln EUR do 8 400 mln EUR w 2014 r.

Rozwój sytuacji po dniu 31 grudnia 2014 r.

W styczniu 2015 r. dokonano dwóch dodatkowych wypłat w wysokości 1 200 mln EUR na rzecz Łotwy i 1 500 mln EUR na rzecz Rumunii. W związku z tym według stanu na dzień 31 marca 2015 r. wysokość pozostającej do spłaty kwoty pożyczek udzielonych na cele pomocy w zakresie bilansu płatniczego wynosi 5 700 mln EUR.

3.1.3. Pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej

Zasadniczo decyzje w sprawie pożyczek w ramach pomocy makrofinansowej podejmowane są przez Parlament Europejski i Radę (art. 212 TFUE). Rada może jednak przyjąć decyzję na wniosek Komisji, jeżeli sytuacja w państwie trzecim wymaga pilnej pomocy finansowej (art. 213 TFUE); procedurę tę zastosowano w przypadku drugiego pakietu pomocy makrofinansowej dla Ukrainy w 2014 r.

Rozwój sytuacji w 2014 r.

¹⁸ Więcej informacji na temat europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej można znaleźć w sprawozdaniu Komisji w sprawie działalności Unii Europejskiej w 2013 r. w zakresie zaciągania i udzielania pożyczek (COM(2014) 529 final). Przewiduje się, że sprawozdanie dotyczące 2014 r. będzie dostępne najpóźniej w lipcu 2015 r. na stronie internetowej <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.

¹⁹ Decyzja Rady 2013/531/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie udzielenia Rumunii zapobiegawczo średnioterminowej pomocy finansowej UE (Dz.U. L 286 z 29.10.2013, s. 1).

W dniu 14 kwietnia 2014 r. Rada podjęła decyzję o udzieleniu Ukrainie²⁰ pożyczek w ramach pomocy makrofinansowej do maksymalnej kwoty 1 000 mln EUR, która została w całości wypłacona w 2014 r.

Zatwierdzona w 2010 r. pomoc makrofinansowa dla Ukrainy²¹ łącznie ze środkami finansowymi wciąż dostępnymi w ramach pomocy zatwierdzonej w 2002 r.²² wynosi 610 mln EUR w formie pożyczek. W 2014 r. wypłacono 360 mln EUR.

W dniu 15 maja 2014 r. Parlament Europejski i Rada podjęły decyzję o udzieleniu pomocy makrofinansowej Republice Tunezyjskiej²³ w maksymalnej kwocie 300 mln EUR w formie pożyczek.

Jeżeli chodzi o spłaty, państwa korzystające z pomocy dokonały spłaty w łącznej kwocie 96 mln EUR (Bośnia i Hercegowina: 4 mln EUR, była jugosłowiańska republika Macedonii: 10 mln EUR, Liban: 25 mln EUR, Czarnogóra: 1 mln EUR, Serbia: 52 mln EUR oraz Tadżykistan: 4 mln EUR).

Wysokość pozostającej do spłaty kwoty pożyczek udzielonych w ramach pomocy makrofinansowej wzrosła z 564,6 mln EUR do 1 828,6 mln EUR według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r.

Rozwój sytuacji po dniu 31 grudnia 2014 r.

Pierwsza transza w wysokości 100 mln EUR (z ogólnej kwoty 180 mln EUR, której dotyczy decyzja) została wypłacona na rzecz Jordanii w lutym 2015 r.

W kwietniu 2015 r. wypłacono na rzecz Ukrainy pozostałą kwotę 250 mln EUR, której dotyczyła wcześniejsza decyzja, oraz pierwszą transzę w wysokości 10 mln EUR na rzecz Gruzji (z ogólnej kwoty 23 mln EUR, której dotyczy decyzja).

Pierwsza transza w wysokości 100 mln EUR (z ogólnej kwoty 300 mln EUR, której dotyczy decyzja) została wypłacona na rzecz Tunezji w maju 2015 r.

3.1.4. Pożyczki Euratomu

Pułap obowiązujący dla pożyczek Euratomu na rzecz państw członkowskich lub na rzecz niektórych kwalifikujących się państw trzecich (Federacja Rosyjska, Armenia, Ukraina) wynosi 4 000 mln EUR, z czego wypłacono już około 85 %. W dniu 7 sierpnia 2013 r. zatwierdzono udzielenie Ukrainie pożyczki w wysokości 300 mln EUR, przeznaczonej na poprawę bezpieczeństwa istniejących obiektów jądrowych. Wpłata może nastąpić po spełnieniu w zadowalający sposób wszystkich warunków dotyczących skuteczności.

Kwota 326 mln EUR pozostała z całkowitej kwoty 4 000 mln EUR, której dotyczyła decyzja, może zostać przeznaczona na nowe projekty.

Rozwój sytuacji w 2014 r.

²⁰ Decyzja Rady 2014/215/UE z dnia 14 kwietnia 2014 r. w sprawie udzielenia pomocy makrofinansowej Ukrainie (Dz.U. L 111 z 15.4.2014, s. 85).

²¹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 388/2010/UE z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie udzielenia pomocy makrofinansowej Ukrainie (Dz.U. L 179 z 14.7.2010, s. 1).

²² Decyzja Rady 2002/639/WE z dnia 12 lipca 2002 r. w sprawie udzielenia dodatkowej pomocy makrofinansowej Ukrainie (Dz.U. L 209 z 6.8.2002, s. 22).

²³ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 534/2014/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie udzielenia pomocy makrofinansowej Republice Tunezyjskiej (Dz.U. L 151 z 21.5.2014, s. 9).

W 2014 r. nie dokonano żadnych wypłat pożyczek. Na dokonane spłaty złożyły się: kwota 22,6 mln EUR spłacona przez Bułgarię, kwota 10 mln EUR spłacona przez Rumunię i kwota równowartości 6,6 mln EUR spłacona przez Ukrainę.

3.2. Rozwój operacji finansowania zewnętrznego EBI

Rozwój sytuacji w 2014 r.

Istniejąca gwarancja UE w odniesieniu do operacji finansowania zewnętrznego EBI w latach 2007–2013 („upoważnienie w zakresie operacji zewnętrznych na lata 2007–2013”) została przedłużona do dnia 30 czerwca 2014 r., ponieważ do dnia 31 grudnia 2013 r. Rada i Parlament Europejski nie przyjęły decyzji w sprawie udzielenia nowej gwarancji UE dla EBI.

W kwietniu 2014 r. przyjęto nową decyzję w sprawie udzielenia gwarancji UE dla operacji EBI poza granicami Unii w latach 2014–2020²⁴. Zgodnie z tą decyzją maksymalny pułap gwarancji UE należy ustanowić w podziale na stały pułap o maksymalnej wysokości 27 000 mln EUR i na fakultatywną dodatkową kwotę w wysokości 3 000 mln EUR. Decyzja o uruchomieniu całości lub części fakultatywnej dodatkowej kwoty będzie podejmowana zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą na podstawie przeglądu śródkresowego dotyczącego wdrażania decyzji przez EBI oraz na podstawie rozwoju operacji EBI. Równocześnie, w dniu 22 lipca 2014 r., podpisano nowe porozumienie gwarancyjne zgodnie z wymogami art. 14 decyzji.

W 2014 r., na podstawie upoważnień w zakresie operacji zewnętrznych na lata 2007–2013 i 2014–2020, wartość podpisanych umów pożyczkowych wzrosła o 15 % w porównaniu z poziomem z poprzedniego roku i wyniosła 4 059 mln EUR. Ogólna suma wypłaconych pożyczek wyniosła 2 260 mln EUR (co stanowi wzrost o 17 % w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2013 r.). Kwota objęta upoważnieniem na lata 2007–2013 została już niemal całkowicie wykorzystana, jako że wartość podpisanych umów pożyczkowych netto wyniosła 29 026 mln EUR, a pułap upoważnienia – 29 484 mln EUR. W odniesieniu do wcześniejszych upoważnień EBI w zakresie operacji zewnętrznych zob. tabelę A3 w dokumencie roboczym służb Komisji.

W 2014 r. nadal odnotowywano przypadki niewywiązania się ze zobowiązań przez rząd Syrii w postaci nieuregulowania płatności odsetek i braku spłaty niektórych pożyczek. EBI uruchomił Fundusz Gwarancyjny w celu pokrycia wymaganych płatności (zob. pkt 5.1.3 poniżej).

Kwoty pozostające do spłaty na dzień 31 grudnia 2014 r. w ramach różnych instrumentów, o których mowa w niniejszej sekcji, przedstawiono w tabeli 1.

4. RYZYKO OBJĘTE GWARANCJĄ BUDŻETOWĄ UE

4.1. Definicja ryzyka

Ryzyko ponoszone przez budżet UE wynika z niespłaconej kwoty kapitału i odsetek związanej z operacjami objętymi gwarancją.

Na potrzeby niniejszego sprawozdania stosuje się dwie metody oceny ryzyka ponoszonego przez budżet UE (bezpośrednio lub pośrednio poprzez fundusz):

²⁴ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 466/2014/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie udzielenia gwarancji UE dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego na pokrycie strat poniesionych w związku z działaniami z zakresu finansowania wspierającymi projekty inwestycyjne poza granicami Unii (Dz.U. L 135 z 8.5.2014, s. 1).

- „Całkowite ryzyko objęte gwarancją” opiera się na łącznej kwocie niespłaconego kapitału z tytułu określonych operacji według stanu na dany dzień, z uwzględnieniem należnych odsetek²⁵.
- Podejście budżetowe, definiowane jako „roczny poziom ryzyka ponoszonego przez budżet UE”, opiera się na wyliczeniu maksymalnej kwoty rocznych należnych płatności, jaką UE musiałaby wypłacić w danym roku budżetowym przy założeniu braku spłaty wszystkich gwarantowanych pożyczek²⁶.

4.2. Łączna struktura ryzyka

Do roku 2010 największe ryzyko pod względem pozostałych do spłaty kwot objętych gwarancją było związane przede wszystkim z pożyczkami udzielonymi państwom trzecim. Od 2011 r. kryzys finansowy wywiera bardzo negatywne skutki na finanse publiczne państw członkowskich, prowadząc do zwiększenia działalności pożyczkowej UE w tym obszarze ze względu na zwiększone potrzeby finansowe rządów w państwach członkowskich.

W rezultacie struktura ryzyka zmieniła się. Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. 69 % łącznej kwoty pozostającej do spłaty²⁷ dotyczy operacji pożyczkowych związanych z pożyczkami udzielanymi państwom członkowskim, które są objęte bezpośrednio gwarancją budżetową UE (w porównaniu z 45 % według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r.).

4.3. Roczny poziom ryzyka objętego gwarancją budżetową UE

W odniesieniu do 2015 r. maksymalna kwota, którą UE musiałaby wypłacić (bezpośrednio lub poprzez fundusz) – *przy założeniu* braku spłaty *wszystkich* gwarantowanych pożyczek – wynosi 12 379,8 mln EUR. Kwota ta obejmuje płatności z tytułu kapitału i odsetek w związku z gwarantowanymi pożyczkami, których termin wymagalności upływa w 2015 r., przy założeniu, że niewywiązywanie się ze spłaty pożyczek nie prowadzi do przyspieszenia ich wymagalności (szczegółowe informacje znajdują się w tabeli A4 w dokumencie roboczym służb Komisji).

²⁵ Zob. tabela 1 w sprawozdaniu.

²⁶ Dla potrzeb tych wyliczeń zakłada się, że niewywiązywanie się ze spłaty pożyczki nie prowadzi do przyspieszenia jej wymagalności, tzn. uwzględnia się tylko należne płatności (zob. tabele 2 i 3 w sprawozdaniu oraz tabela A4 w dokumencie roboczym służb Komisji).

²⁷ Zob. tabela 1.

4.3.1. Ryzyko związane z państwami członkowskimi

W 2015 r. fundusz poniesie maksymalne roczne ryzyko związane z państwami członkowskimi w wysokości 9 811 mln EUR (około 79 % całkowitego rocznego poziomu ryzyka). Ryzyko związane z państwami członkowskimi dotyczy:

- a) działalności pożyczkowej EBI, pożyczek w ramach pomocy makrofinansowej lub pożyczek Euratomu udzielonych przed przystąpieniem danego państwa członkowskiego do UE;
- b) pożyczek udzielonych w ramach instrumentu wsparcia bilansu płatniczego; oraz
- c) pożyczek udzielonych w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej.

Tabela 2: Ranking państw członkowskich według rocznego ryzyka ponoszonego przez budżet UE w 2015 r. (w mln EUR)

Pozycja w rankingu	Państwo	Pożyczki	Maksymalne roczne ryzyko	Udział procentowy ryzyka związanego z danym państwem w rocznym ryzyku związanym z państwami członkowskimi	Udział procentowy ryzyka związanego z danym państwem w całkowitym rocznym ryzyku (państwa członkowskie i państwa trzecie)
1	Irlandia	c)	5 676,4	57,9 %	45,9 %
2	Rumunia	a)+b)	1 882,5	19,2 %	15,2 %
3	Łotwa	a)+b)	1 265,3	12,9 %	10,2 %
4	Portugalia	c)	684,5	7,0 %	5,5 %
5	Bułgaria	a)	86,1	0,9 %	0,7 %
6	Węgry	a)+b)	63,0	0,6 %	0,5 %
7	Republika Czeska	a)	45,7	0,5 %	0,4 %
8	Polska	a)	42,8	0,4 %	0,3 %
9	Chorwacja	a)	40,6	0,4 %	0,3 %
10	Republika Słowacka	a)	15,1	0,2 %	0,1 %
11	Litwa	a)	4,8	< 0.1%	< 0.1%
12	Słowenia	a)	4,4	< 0.1%	< 0.1%

Ogółem			9 811,1	100 %	79,3 %
---------------	--	--	---------	-------	--------

4.3.2. Ryzyko związane z państwami trzecimi

W 2015 r. fundusz poniesie maksymalne roczne ryzyko związane z państwami trzecimi w wysokości 2 568,7 mln EUR (21 % całkowitego rocznego poziomu ryzyka). Ryzyko związane z państwami trzecimi dotyczy działalności pożyczkowej EBI, pożyczek w ramach pomocy makrofinansowej lub pożyczek Euratomu (szczegółowe informacje zawarte są w tabeli A2b w dokumencie roboczym służb Komisji). Fundusz pokrywa ryzyko gwarantowanych pożyczek dla państw trzecich, których terminy wymagalności sięgają roku 2042.

Poniżej przedstawiono pierwszą dziesiątkę krajów (z 41) uszeregowanych według wysokości kwoty pozostającej do spłaty przez każde z nich w 2015 r. Przypada na nie 2 106 mln EUR, czyli 82 % rocznego poziomu ryzyka związanego z państwami trzecimi ponoszonego przez fundusz. Analizę sytuacji ekonomicznej tych państw wraz z komentarzem przedstawiono w pkt 3 dokumentu roboczego służb Komisji. W tabelach dla poszczególnych państw wskazano również wiarygodność kredytową według oceny agencji ratingowych.

Tabela 3: Ranking **10 najważniejszych państw trzecich** według rocznego ryzyka ponoszonego przez budżet UE w 2015 r. (w mln EUR)

Pozycja w rankingu	Państwo	Maksymalne roczne ryzyko	Udział procentowy ryzyka związanego z danym państwem w rocznym ryzyku związanym z państwami trzecimi	Udział procentowy ryzyka związanego z danym państwem w całkowitym rocznym ryzyku (państwa członkowskie i państwa trzecie)
1	Turcja	535,9	20,9 %	4,3 %
2	Maroko	309,8	12,1 %	2,5 %
3	Brazylia	254,0	10,0 %	2,1 %
4	Serbia	242,0	9,4 %	2,0 %
5	Tunezja	227,3	8,8 %	1,8 %
6	Egipt	204,2	7,9 %	1,6 %
7	Bośnia i Hercegowina	99,9	3,9 %	0,8 %
8	Liban	86,9	3,4 %	0,7 %
9	Republika Południowej	86,3	3,4 %	0,7 %

	Afryki			
10	Syria	57,0	2,2 %	0,5 %
Ogółem państw 10		2 106,3	82,0 %	17,0 %

5. URUCHOMIENIE GWARANCJI I ROZWÓJ SYTUACJI FUNDUSZU

5.1. Uruchomienie gwarancji

5.1.1. Płatności ze środków gotówkowych

Jeżeli dłużnik spóźnia się ze spłatą zobowiązań wobec UE, Komisja dokonuje wypłat z posiadanych środków gotówkowych celem uniknięcia opóźnień w obsłudze własnych operacji pożyczkowych i związanych z tym kosztów obsługi²⁸. W 2014 r. nie miało to miejsca.

5.1.2. Płatności z budżetu UE

W przypadku gdyby doszło do niewywiązania się z zobowiązań, straty byłyby pokrywane z budżetu UE. Ponieważ w 2014 r. nie odnotowano żadnego przypadku niewywiązania się z zobowiązań przez państwa członkowskie, nie złożono żadnego wniosku o płatność.

5.1.3. Przypadki uruchomienia funduszu i odzyskiwanie płatności

W przypadku opóźnień w spłacie przez beneficjenta pożyczki na rzecz państwa trzeciego udzielonej lub gwarantowanej przez UE, zostaje uruchomiony fundusz celem dokonania wymaganej płatności w ciągu trzech miesięcy od daty wezwania do zapłaty²⁹.

Od grudnia 2011 r. EBI odnotował przypadki niewywiązania się z zobowiązań przez rząd Syrii w postaci nieuregulowania niektórych płatności odsetek i braku spłaty niektórych pożyczek. Ponieważ formalne wezwania do zapłaty nie odniosły skutku, w maju 2012 r. EBI zaczął uruchamiać spłaty z funduszu. W tabeli 4 przedstawiono przypadki uruchomienia funduszu w celu pokrycia niewywiązania się przez rząd Syrii z zobowiązań z tytułu pożyczek.

Kwoty, o które zwrócił się EBI, zostały wypłacone z konta Funduszu Gwarancyjnego po odpowiednim upoważnieniu przez służby Komisji. Jeżeli UE dokonuje płatności w ramach gwarancji unijnej, wstępuje ona w prawa i środki zaradcze przysługujące EBI.

W odniesieniu do wierzytelności, które są przedmiotem subrogacji, EBI przejmuje odpowiedzialność w imieniu UE za procedury mające na celu ich odzyskanie.

²⁸ Zob. art. 12 rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 1150/2000 z dnia 22 maja 2000 r. wykonującego decyzję 2007/436/WE, Euratom w sprawie systemu zasobów własnych Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 130 z 31.5.2000, s. 1).

²⁹ Od momentu ustanowienia funduszu w 1994 r. do dnia złożenia niniejszego sprawozdania dokonano z niego płatności na łączną kwotę 645 mln EUR. Odzyskano 579 mln EUR (w tym spłacone kwoty kapitału i odsetek powiększone o odsetki karne za opóźnienia w płatności i o zrealizowane zyski i straty wynikające ze zmian kursów walutowych). Więcej informacji w sekcji 2.5.4 dokumentu roboczego służb Komisji.

Tabela 4: Uruchomienie Funduszu Gwarancyjnego w celu pokrycia niewywiązania się przez rząd Syrii z zobowiązań z tytułu pożyczek (w mln EUR).

Rok	Liczba wypłat w wyniku uruchomienia funduszu	Wysokość należnych transz	Kary i naliczone odsetki (1)	Odzyskana kwota	Ogółem
2012	2	24,02	n.d.	2,15	21,87
2013	8	59,27	1,36	0	60,63
2014	8	58,68	1,54	2,15	60,22
Ogółem	18	141,97	2,90	2,15	142,72

(1) EBI nakłada kary i nalicza odsetki za zwłokę wyłącznie w przypadku wystąpienia z drugim wezwaniem o spłatę poszczególnych pożyczek i nalicza je od dnia niewywiązania się ze spłaty do dnia dokonania płatności z Funduszu Gwarancyjnego.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. łączna kwota pozostających do spłaty gwarantowanych pożyczek udzielonych Syrii wynosi 554 mln EUR³⁰, przy czym termin wymagalności ostatniej z nich przypada na 2030 r.

Rozwój sytuacji po dniu 31 grudnia 2014 r.

W ciągu czterech pierwszych miesięcy 2015 r. miały miejsce dwa dodatkowe przypadki uruchomienia funduszu na łączną kwotę 12,15 mln EUR.

5.2. Rozwój sytuacji funduszu

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie funduszu gwarancyjnego fundusz musi osiągnąć odpowiedni poziom (kwotę docelową), określony jako 9 % sumy pozostających do spłaty zobowiązań kapitałowych z tytułu poszczególnych operacji, powiększonej o naliczone odsetki. Wprowadzono mechanizm finansowania, by zapewnić osiągnięcie kwoty docelowej.

Na podstawie mechanizmu finansowania w lutym 2014 r. z budżetu UE na rzecz funduszu wypłacono 58,43 mln EUR, a w lutym 2015 r. – 144,40 mln EUR.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. aktywa netto³¹ funduszu wynosiły 2 114,67 mln EUR. Stosunek aktywów netto do pozostających do spłaty zobowiązań kapitałowych³² (26 353,17 mln EUR) w rozumieniu rozporządzenia w sprawie funduszu gwarancyjnego był niższy niż kwota docelowa. W związku z tym w projekcie budżetu UE na 2016 r. ujęta została kwota dofinansowania funduszu wynosząca 257,12 mln EUR.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. fundusz miał do odzyskania zaległe płatności w kwocie 142,72 mln EUR.

³⁰ Kwota ta obejmuje kwotę 142,72 mln EUR, o którą zwrócił się już EBI i która została już wypłacona przez Komisję.

³¹ Łączne aktywa funduszu pomniejszone o narosłe zobowiązania (opłaty EBI i honoraria z tytułu audytu).

³² W tym naliczone odsetki.